

UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ W ŚWIDNICY
z dnia r.

w sprawie przyjęcia „Programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej w Gminie Miasto Świdnica na lata 2024-2030”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 609 ze zm.) i art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 424) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Program przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej w Gminie Miasto Świdnica na lata 2024-2030”, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Świdnicy.

§ 3. Traci moc uchwała nr XXIV/250/20 Rady Miejskiej w Świdnicy z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie przyjęcia „Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Miasto Świdnica na lata 2021-2025”.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

RADCA PRAWNY

Mariusz Starke

PREZYDENT MIASTA

Beata Moskal-Słaniewska

UZASADNIENIE
DO UCHWAŁY NR
RADY MIEJSKIEJ W ŚWIDNICY
z dnia r.

**w sprawie przyjęcia „Programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób
doznających przemocy domowej w Gminie Miasto Świdnica na lata 2024-2030”**

Zgodnie z zapisami art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej, należy do zadań własnych gminy w ramach tworzonego gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej.

Głównym celem Programu jest ograniczenie skali problemu przemocy domowej. Program kierowany jest do wszystkich mieszkańców Świdnicy, a adresatami poszczególnych działań są grupy odbiorców, dla których dostosowywany jest charakter tych działań, w zależności od potrzeb. Zadania w zakresie Programu są koordynowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Świdnicy. W jego realizacji uczestniczą również instytucje, organizacje i specjaliści zaangażowani w realizację zadań w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej oraz inne podmioty pełniące funkcje wspierające.

Jednocześnie, ustawą z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 535), wprowadzono liczne zmiany dotyczące ochrony osób zagrożonych i pokrzywdzonych przemocą domową, co uzasadnia dostosowanie zapisów Programu do aktualnych przepisów prawnych.

Zgodnie z art. 5 ust. 2 pkt 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2023 r., poz. 571), przeprowadzone zostały konsultacje z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ww. ustawy. Podczas konsultacji nie wpłynęła żadna opinia.

Biorąc pod uwagę powyższe, podjęcie uchwały jest zasadne.

RADCA PRAWNY

Mariusz Starke

DYREKTOR WYDZIAŁU

Izabela Siekierzyńska

Załącznik
do Uchwały nr
Rady Miejskiej w Świdnicy
z dnia r.

**PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY DOMOWEJ I OCHRONY
OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ
W GMINIE MIASTO ŚWIDNICA
NA LATA 2024-2030**

Opracowanie: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Świdnicy

Wprowadzenie: podstawy prawne i definicje.

Program przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej w Gminie Miasto Świdnica na lata 2024-2030 – zwany dalej „Programem”, został przygotowany w oparciu o akty prawne, które określają obowiązek opracowania i realizacji gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej oraz precyzują procedurę postępowania w przypadku podejrzenia przemocy domowej, tj.:

1. Ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz. U. z 2024 r. poz. 424) o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
2. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2023 r. poz. 1870).

Program, w ramach którego będą realizowane działania skierowane do całej społeczności Świdnicy oraz poszczególnych osób zagrożonych lub doznających przemocy domowej, to jednocześnie realizacja ustawowego obowiązku tworzenia gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej. Przyjęte kierunki działań zbieżne są z wytycznymi wynikającymi z ogólnopolskich, wojewódzkich i lokalnych dokumentów:

- Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030,
- Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2030,
- Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Miasta Świdnica na lata 2019-2025.

W 2023 roku wprowadzonych zostało wiele zmian dotyczących ochrony osób zagrożonych i pokrzywdzonych przemocą domową. Dnia 22 czerwca 2023 roku weszły w życie przepisy dotyczące przeciwdziałania przemocy domowej. Tym samym dostosowano krajowe akty prawne do zapisów Konwencji stambulskiej czyli Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej. W Konwencji określone są ramy polityki ochrony i wsparcia osób doświadczających przemocy - głównie kobiet. Jej zapisy koncentrują się na profilaktyce i zwalczaniu przemocy oraz na polityce równościowej względem kobiet i mężczyzn.

W obecnie obowiązujących przepisach, zamienione zostało pojęcie „przemocy w rodzinie” na „przemoc domową”. Jedną z przyczyn tej zmiany jest występowanie zachowań przemocowych również pomiędzy byłymi małżonkami, którzy w świetle prawa nie są rodziną, czy osobami, które żyły w związkach nieformalnych, a już ze sobą nie mieszkają. Ponadto uległy zmianie określenia „członka rodziny” na „osobę doznającą przemocy domowej” oraz „osobę stosującą przemoc domową”. Rozszerzony został również katalog osób, które mogą być uznane, jako sprawcy przemocy. W dalszym ciągu są to osoby najbliższe w rozumieniu art. 115 par. 11 Kodeksu karnego, ale też inne osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, osoby wspólnie zamieszkujące i gospodarujące, a także były małżonek, były partner lub inni członkowie rodziny, niezależnie od faktu wspólnego zamieszkiwania czy gospodarowania. Określone zostało również, że osobą stosującą przemoc domową, wobec której uruchamiamy procedurę „Niebieskie Karty”, jest osoba dorosła.

W znowelizowanej ustawie rozszerzony został również katalog dotychczasowych form przemocy domowej, o dwie kolejne tj.: przemoc ekonomiczną i cyberprzemoc. Zgodnie z nowelą przemoc domowa jest definiowana jako: *jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności, narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia, naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,*

ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej, istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Dnia 28 września 2023 roku rozporządzeniem Rady Ministrów wprowadzona została zmodyfikowana procedura „Niebieskie Karty”, w tym jej formularze. Procedura „Niebieskie Karty” to *działania podejmowane w sytuacji podejrzenia występowania przemocy domowej, które obejmują zarówno osobę doznającą przemocy jak i osobę stosującą przemoc, zmierzające do zaprzestania występowania przemocy domowej.* W zmienionej procedurze rozszerzony został również krąg podmiotów uprawnionych do jej uruchomienia, tj. do wypełniania formularza „Niebieska Karta – A”. Do wszczęcia procedury „Niebieskie Karty” uprawnieni są: pracownik socjalny jednostki organizacyjnej pomocy społecznej, funkcjonariusz Policji, żołnierz Żandarmerii Wojskowej, pracownik socjalny specjalistycznego ośrodka wsparcia dla osób doznających przemocy domowej, asystent rodziny, nauczyciel wychowawca będący wychowawcą klasy lub nauczyciel znający sytuację domową małoletniego, osoba wykonująca zawód medyczny, w tym lekarz, pielęgniarka, położna lub ratownik medyczny, przedstawiciel gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, pedagog, psycholog lub terapeuta, będący przedstawicielami jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia lub organizacji pozarządowych. Niezwykle istotną zmianą jest również wprowadzenie wobec osób objętych procedurą „Niebieskie Karty”, przez okres 9 miesięcy po zakończeniu procedury, działań monitorujących. Działania te podejmuje grupa diagnostyczno - pomocowa, a polegają one w szczególności na analizie i ocenie sytuacji osób, wobec których była prowadzona procedura „Niebieskie Karty”. To wizyty sprawdzające stan bezpieczeństwa, poradnictwo i wsparcie.

Znowelizowane przepisy niosą dodatkowe konsekwencje dla osób stosujących przemoc domową. Od 15 sierpnia 2023 roku obowiązują nowe narzędzia dla funkcjonariuszy Policji i funkcjonariuszy Żandarmerii Wojskowej tj. zakaz kontaktowania się sprawcy z pokrzywdzonym i zakaz wstępu np. do szkoły lub innego miejsca, w którym przebywa osoba pokrzywdzona. Ponadto już od 30 listopada 2020 r. obowiązują przepisy, zgodnie z którymi policjanci, mogą wydać wobec sprawcy przemocy domowej nakaz opuszczenia lokalu lub zakaz zbliżania się do niego na okres 14 dni. Obecnie policjant ma prawo wydać wobec osoby stosującej przemoc domową, stwarzającej zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby doznającej tej przemocy, zakaz zbliżania się na wyrażoną w metrach odległość, lub zakaz kontaktowania się, wskazując jednocześnie formy zakazanych kontaktów. Jeżeli natomiast osoba doznająca przemocy domowej uczęszcza do szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, uprawia sport lub pracuje, policjant ma prawo wydać wobec sprawcy zakaz wstępu na teren danej placówki. Zgodnie ze zmianami policjant może łącznie stosować obowiązujące obecnie nakazy opuszczenia lokalu i zakazu zbliżania się oraz zakaz kontaktowania lub zakaz wstępu do danej placówki lub miejsca. Co istotne wszystkie nakazy i zakazy są natychmiast wykonalne. Zgodnie z przepisami i podobnie, jak w przypadku obowiązujących obecnie narzędzi, policjant będzie musiał doręczyć odpis ww. środków probacyjnych, po ich wydaniu, osobie stosującej przemoc domową oraz osobie doznającej tej przemocy. Jeśli jednak nie będzie tego mógł zrobić w przypadku sprawcy, odpis złoży we właściwej jednostce organizacyjnej policji, a zawiadomienie o wydaniu umieści na drzwiach mieszkania, ze wskazaniem przyczyny umieszczenia zawiadomienia oraz wskazaniem, gdzie i kiedy pismo pozostawiono. W takiej sytuacji doręczenie będzie uważane za dokonane. Jeśli osoba stosująca przemoc domową odmówi przyjęcia wyżej opisanych zakazów i nakazów, doręczenie będzie uznane za dokonane. Policjant jest zobowiązany odnotować odmowę. Wobec osób, które nie będą stosować się

do wydanego przez policję zakazu lub nakazu prawo przewiduje karę aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

I. Diagnoza

Diagnoza do Programu oparta została m.in. na analizie procedur „Niebieskie Karty” prowadzonych w Świdnicy w latach 2019-2023 przez powołane dla indywidualnych przypadków grupy robocze, a od września 2023 roku w zmienionej nazwie grupy diagnostyczno-pomocowe Zespołu Interdyscyplinarnego w Świdnicy oraz analizie informacji pozyskanych od podmiotów realizujących zadania wynikające z Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, zawartych w rocznych sprawozdaniach z realizacji Programu w latach 2019-2023.

1. Formularz „Niebieska Karta-A”

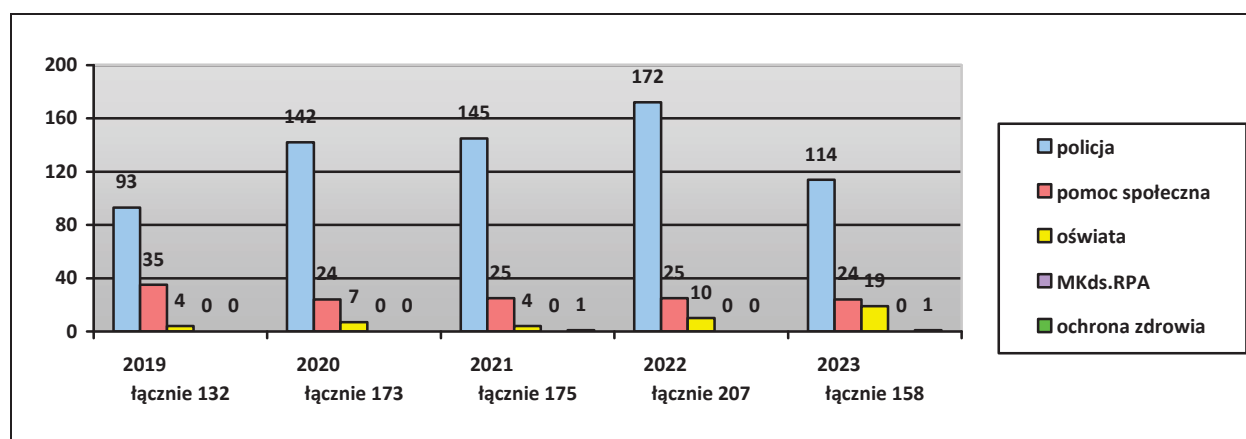
Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”. Procedurę określa Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. Zostaje ona wszczęta z chwilą wypełnienia formularza „Niebieska Karta – A”. Gdy w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, bądź w wyniku zgłoszenia dokonanego przez świadka przemocy domowej, osoba zobowiązana do uruchomienia procedury poweźmie uzasadnione podejrzenie stosowania przemocy domowej, w obecności pełnoletniej osoby doznającej przemocy domowej, wypełnienia formularz „A”. Działania podejmowane w ramach procedury „Niebieskie Karty” nie wymagają zgody osoby doświadczającej przemocy domowej i są realizowane niezależnie od jej woli. Szczególnie ścigane z oskarżenia publicznego, jest znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy. Po wypełnieniu formularza „Niebieska Karta-A” osobie doznającej przemocy domowej przekazuje się formularz „Niebieska Karta-B”, będący pouczeniem dla osób dotkniętych przemocą domową wraz z informacją o miejscach na terenie Świdnicy, do których może zwrócić się o pomoc. Formularz „Niebieska Karta-A” w terminie 5 dni roboczych od dnia wszczęcia procedury, przekazuje się do Zespołu Interdyscyplinarnego w Świdnicy. Zespół nie później niż w terminie 3 dni od dnia otrzymania zgłoszenia o podejrzeniu wystąpienia przemocy domowej, powołuje grupę diagnostyczno-pomocową, która otrzymuje w terminie nie dłuższym niż 3 dni robocze wskazany formularz. Pierwsze posiedzenie grupy roboczej odbywa się nie później niż w terminie 5 dni roboczych od dnia otrzymania formularza.

W skład grupy diagnostyczno-pomocowej wchodzi pracownik socjalny Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Świdnicy i funkcjonariusz Komendy Powiatowej Policji w Świdnicy. Skład grupy, zależnie od sytuacji rodziny, może być rozszerzony. Np. powoływany jest przedstawiciel placówki oświatowej, gdy w rodzinie są dzieci w wieku szkolnym, przedstawiciel Miejskiej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Świdnicy, gdy w rodzinie występuje problem alkoholowy, przedstawiciel sądu, gdy w rodzinie jest ustanowiony kurator. Na posiedzeniu grupa we współpracy z osobą doznającą przemocy domowej, opracowuje indywidualny plan pomocy. Spotkania są organizowane w taki sposób, aby zagwarantować osobie doznającej przemocy poczucie bezpieczeństwa i nie narażać jej na spotkanie z osobą stosującą przemoc domową. Niestawienie się osoby doznającej przemocy na spotkanie nie zawiesza działań grupy diagnostyczno-pomocowej. Osobę, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc na spotkanie grupy diagnostyczno-pomocowej wzywa Przewodniczący. Zgodnie z obowiązującymi od 2023 r. przepisami Zespół Interdyscyplinarny powołuje grupę diagnostyczno-pomocową, również w sytuacji, gdy otrzyma informacje lub

zgłoszenie np. telefoniczne, mailowe o podejrzeniu stosowania przemocy domowej. Mimo, że nie został wypełniony formularz „Niebieskie Karty – A”, grupa diagnostyczno – pomocowa przeprowadza diagnozę i ocenia sytuację przedstawioną w zgłoszeniu, a następnie podejmuje decyzję o uruchomieniu procedury lub o braku zasadności jej uruchomienia.

Wszystkie działania Zespołu Interdyscyplinarnego w Świdnicy i grup diagnostyczno - pomocowych są dokumentowane w formie protokołu, a także poprzez formularze „Niebieskie Karty” oraz w sposób ustalony przez członków Zespołu, w formie np. notatek, protokołów i innych dokumentów.

Wykres nr 1. Liczba procedur wszczętych przez poszczególne podmioty (Świdnica)

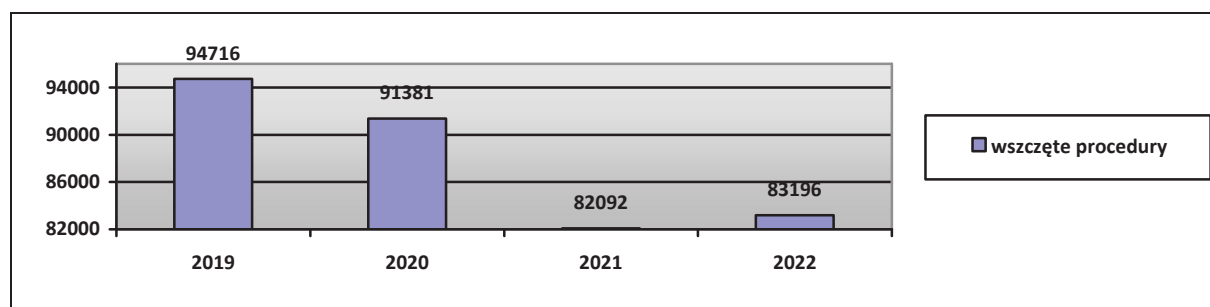
źródło: Zespół Interdyscyplinarny w Świdnicy

Średnio, w latach 2019-2023 prawie 79% procedur „Niebieskie Karty” w Świdnicy wszczęła Policja i ok. 16% Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Świdnicy. Do 2022 r. systematycznie wzrastała liczba wszczętych procedur w stosunku do poprzedniego roku: o 31,06% w 2020 r., o 1,16% w 2021 r. i o 18,29% w 2022 r. W 2023 r. wszczęto 23,67% procedur mniej niż w roku poprzednim.

W działaniach związanych z przeciwdziałaniem przemocy domowej szczególnie trudnym był okres związany z ograniczeniami wynikającymi z ogłoszonego w Polsce stanu epidemii. Przemoc domowa, bardziej niż kiedykolwiek wcześniej, zamknięta została w czterech ścianach. W szczególnie trudnej sytuacji znalazły się osoby doznające przemocy domowej w związku z izolacją i ograniczeniami w przemieszczaniu się. Każdy rodzaj izolacji społecznej niesie ze sobą zagrożenie nasilenia przemocy. Mimo wprowadzonych obostrzeń, kontynuowane były działania zapewniające ochronę osób pokrzywdzonych, w możliwych formach. Organy ścigania, przy zachowaniu obowiązujących środków ostrożności, działały w dotychczasowym zakresie, a każdy przejaw przemocy można było zgłaszać również zdalnie, m.in. przez telefon, maila lub inne środki komunikacji on-line. Sytuacja środowisk, w których realizowana była procedura „Niebieskie Karty” monitorowana była przez członków grup diagnostyczno – pomocowych na bieżąco, za pośrednictwem rozmów telefonicznych.

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej opracowuje sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Na stronie Ministerstwa dostępne są sprawozdania do roku 2022.

Wykres nr 2. Liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta-A” wszczynających procedurę „Niebieskie Karty” w Polsce

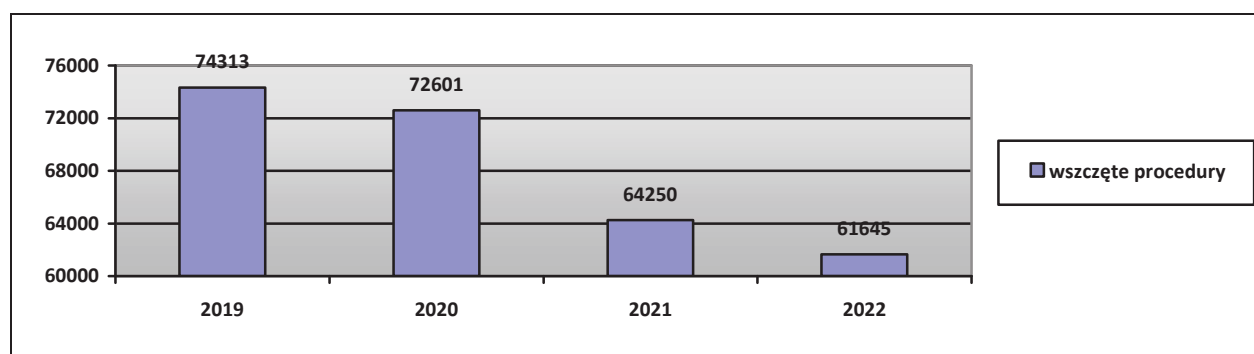

źródło: Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Z analizy danych wynika, że w latach 2019 – 2021 w Polsce systematycznie malała liczba sporządzanych formularzy „Niebieska Karta-A”, wszczynających procedurę „Niebieskie Karty”. Spadek na przestrzeni trzech lat wyniósł ponad 13%. W roku 2022 odnotowano ok. 1,3% sporządzonych kart więcej niż w roku 2021.

Z danych przekazanych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wynika, że spośród uprawnionych podmiotów najczęściej procedura wszczynana jest przez Policję.

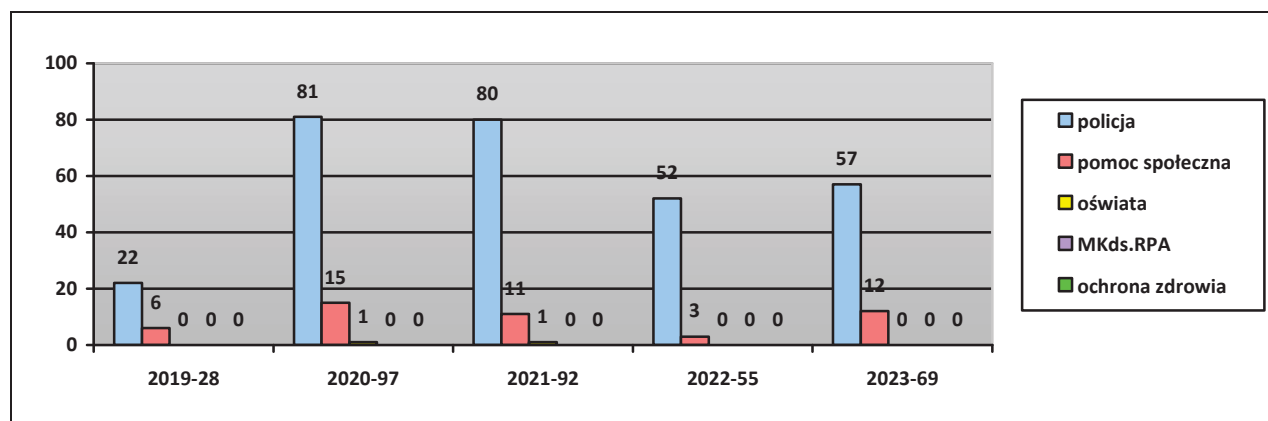
Wykres nr 3. Liczba sporządzonych przez Policję formularzy „Niebieska Karta-A” wszczynających procedurę „Niebieskie Karty” w Polsce

źródło: Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Jeżeli w trakcie działań realizowanych w ramach procedury „Niebieskie Karty” zachodzi podejrzenie, że osoba stosująca przemoc domową dopuściła się po raz kolejny jej stosowania, ponownie wypełnia się formularz „Niebieska Karta-A”, w zakresie niezbędnym do udokumentowania nowego zdarzenia, który jest przesyłany do Zespołu Interdyscyplinarnego. Kolejny formularz jest dołączany do realizowanej już procedury.

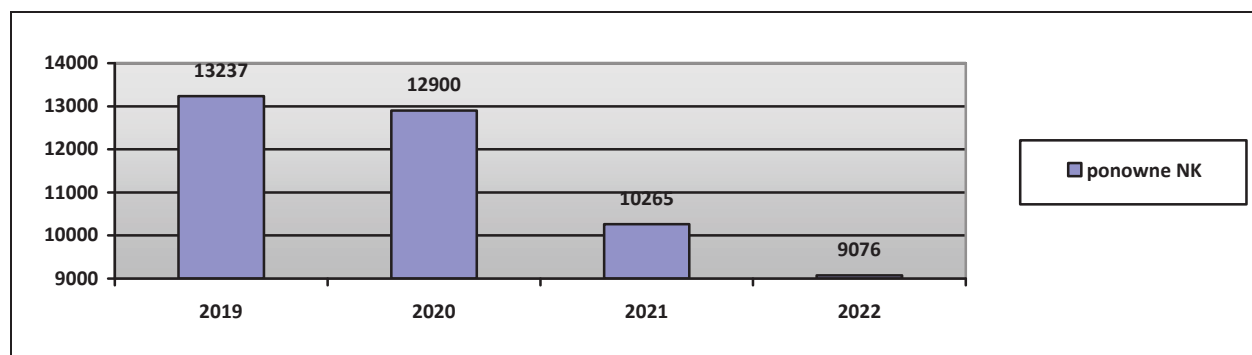
Wykres nr 4. Kolejne „Niebieskie Karty-A” wypełnione w toku prowadzonej procedury (Świdnica) z podziałem na podmioty je wypełniające

źródło: Zespół Interdyscyplinarny w Świdnicy

W Świdnicy w badanym okresie liczba wypełnionych w toku prowadzonej procedury kolejnych formularzy „Niebieska Karta-A” nie wykazuje stałego trendu. W 2023 r. nastąpił wzrost w porównaniu do 2022 r.

Wykres nr 5. Kolejne „Niebieskie Karty-A” wypełnione w Polsce przez Policję w toku prowadzonej procedury

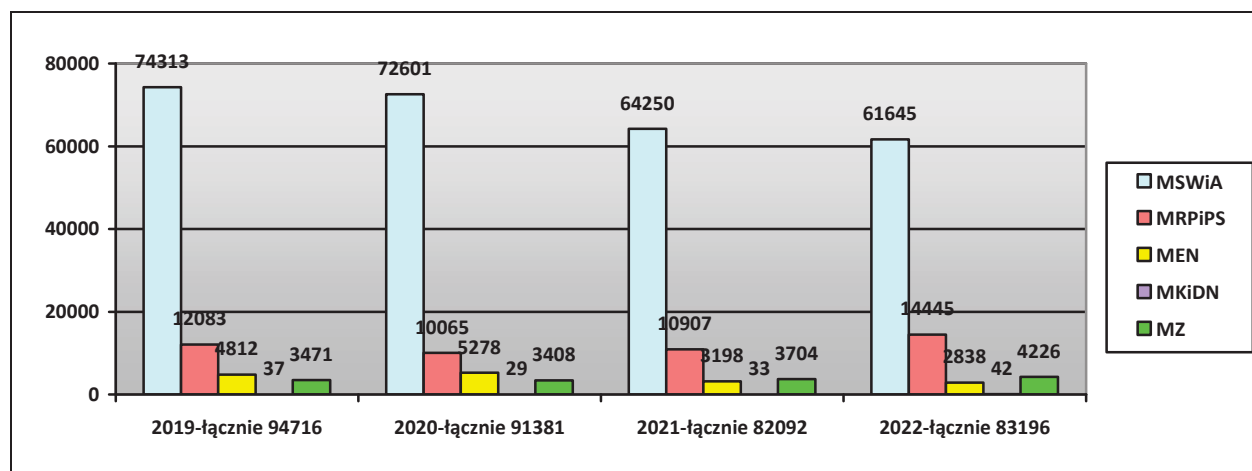

źródło: www.statystyka.policja.pl

W Polsce liczba kolejnych „Niebieskich Kart-A” wypełnionych przez Policję w wyniku interwencji w rodzinach, w których prowadzona jest już procedura „Niebieskie Karty” systematycznie zmniejszała się każdego roku: w 2020 r. w stosunku do 2019 r. o 2,55%, w 2021 r. w stosunku do 2020 r. o 20,43%, w 2022 r. w stosunku do 2021 r. o 11,58%.

Sprawozdania opublikowane przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zawierają informację łącznie o wszystkich sporządzonych w Polsce przez poszczególne podmioty formularzach „Niebieska Karta-A”, zarówno wszczynających procedurę, jak i kolejnych wypełnionych w rodzinie, w której procedura już trwa.

Wykres nr 6. Liczba sporządzonych w Polsce formularzy „Niebieska Karta-A” przez poszczególne podmioty

źródło: Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Średnio 77,64% formularzy „Niebieska Karta-A” w Polsce wypełnianych jest przez Policję, średnio 13,52% przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej, 4,59% przez placówki oświatowe oraz 4,21% przez służbę zdrowia.

2. Dzieci i młodzież zagrożone przemocą domową

W związku z nowelizacją ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej osoba małoletnia, która była świadkiem przemocy domowej, jest również osobą jej doznającą. Takie podejście powoduje objęcie większej grupy dzieci działaniami ochronnymi wynikającymi z ww. przepisów. Dodatkowo znowelizowany, od 15 lutego 2024 r., kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz inne ustawy – tzw. ustawa Kamilka, zwiększają ochronę dzieci i młodzieży przed przemocą.

W razie zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą domową pracownik socjalny zapewnia dziecku ochronę przez umieszczenie go u innej niezamieszkującej wspólnie osoby dającej gwarancję zapewnienia dziecku bezpieczeństwa i należytej opieki, w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub instytucjonalnej pieczy zastępczej. W celu zapewnienia bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom, w przypadku bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą domową, następuje odebranie dziecka z rodziny na podstawie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Decyzję taką pracownik socjalny podejmuje wspólnie z funkcjonariuszem Policji oraz przedstawicielem służby zdrowia: lekarzem, ratownikiem medycznym lub pielęgniarką. Pracownik socjalny ma obowiązek niezwłocznego powiadomienia sądu opiekuńczego, nie później niż w ciągu 24 godzin od chwili zapewnienia dziecku ochrony, o umieszczeniu go u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Tabela nr 1. Liczba dzieci umieszczonych w niezagrażającym im miejscu, na podstawie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Świdnica)

miejsce umieszczenia dziecka	2019	2020	2021	2022	2023
inna, niezamieszkująca wspólnie osoba najbliższa	-	2	6	-	-
rodzina zastępcza	1	-	2	-	-
placówka opiekuńczo-wychowawcza	-	4	-	-	1
łącznie	1	6	8	-	1

źródło: Zespół Interdyscyplinarny w Świdnicy

Tabela nr 2. Liczba dzieci w Polsce umieszczonych w niezagrażającym im miejscu, na podstawie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

miejsce umieszczenia dziecka	2019	2020	2021	2022
inna, niezamieszkująca wspólnie osoba najbliższa	339	393	430	361
rodzina zastępcza	450	595	471	368
placówka opiekuńczo-wychowawcza	584	406	607	494
łącznie	1 373	1 394	1 508	1 172

źródło: Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Rodziny wychowujące małoletnie dzieci, mające problemy opiekuńczo-wychowawcze, wspierane są m.in. poprzez pracę asystenta rodziny. To specjalista, którego zadaniem jest towarzyszenie rodzinie niepotrafiącej samodzielnie pokonać różnych trudności życiowych. Pracownik socjalny po zdiagnozowaniu ww. problemów wnioskuję o asystenta. Rodzina musi wyrazić zgodę na takie wsparcie. Aby w rodzinie nastąpiła poprawa w zakresie podniesienia kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, konieczna jest również wola współpracy rodziny z asystentem. Asystent pracuje również z rodziną, w której dzieci zostały zabezpieczone w pieczy zastępczej. Jego praca skupia się wówczas na tym, aby wspomóc rodzinę w stworzeniu przez nią warunków pozwalających na powrót dzieci do domu rodzinnego. Do współpracy rodziny z asystentem może zobowiązać również sąd rodzinny.

Tabela nr 3. Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny (Świdnica)

rodziny i dzieci w rodzinach	2019	2020	2021	2022	2023
liczba rodzin objętych wsparciem asystenta, w tym:	101	94	84	85	82
zlecone nowe rodziny	25	24	21	27	18
zobowiązane do pracy z asystentem przez sąd	46	50	36	47	45

źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Świdnicy

W przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców nad dzieckiem sprawowana jest piecza zastępcza, na zasadach uregulowanych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Tabela nr 4. Liczba dzieci zabezpieczonych w systemie pieczy zastępczej w danym roku (Świdnica)

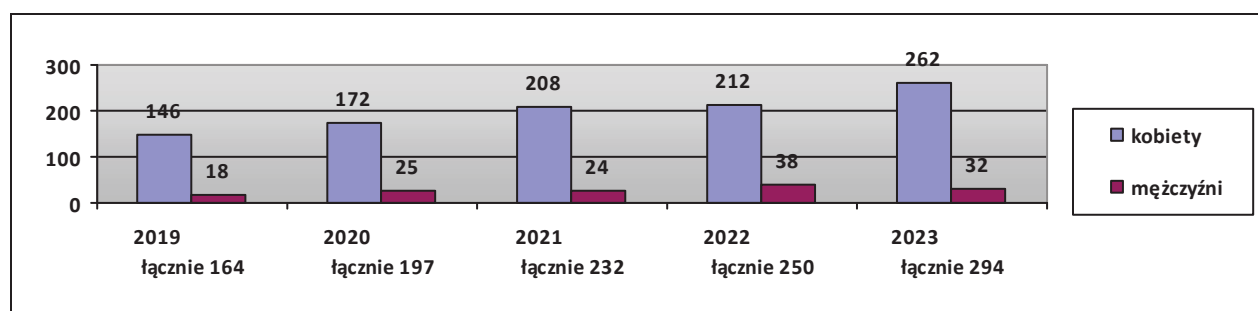
miejsce umieszczenia dziecka	2019	2020	2021	2022	2023
rodzina zastępcza zawodowa i rodzinny dom dziecka	3	6	10	-	5
rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia opiekuńczego	4	8	7	5	2
rodzina zastępcza spokrewniona	11	4	1	7	3
niezawodowa rodzina zastępcza	3	4	3	1	1
placówka opiekuńczo-wychowawcza	11	22	10	12	10
łącznie	32	44	31	25	21

źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Świdnicy

3. Osoby doświadczające przemocy domowej

Liczba osób bezpośrednio doświadczających przemocy wykazana w prowadzonych procedurach jest różna od liczby wypełnionych w danym roku formularzy „Niebieska Karta-A” wszczynających procedurę. Wynika to z tego, że w jednej rodzinie może występować osoba stosująca przemoc wobec kilku członków rodziny, np. mężczyzna wykazany może zostać, jako osoba stosująca przemoc wobec żony i dziecka/dzieci.

Wykres nr 7. Osoby dorosłe doświadczające przemocy domowej z podziałem na płeć (Świdnica)

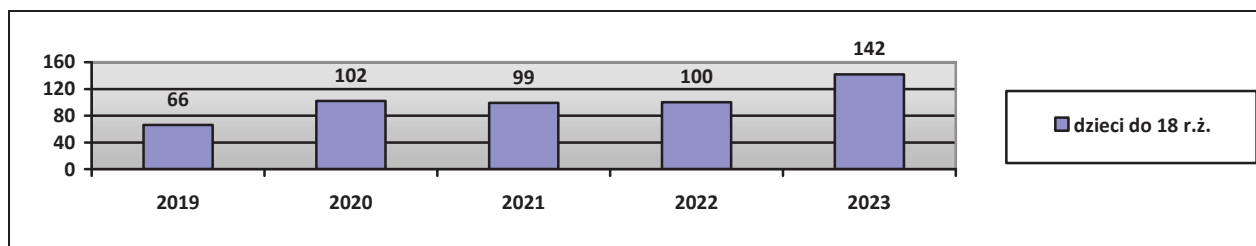

źródło: Zespół Interdyscyplinarny w Świdnicy

Według zebranych danych, osobami doświadczającymi przemocy domowej najczęściej są kobiety. Stanowią one średnio ok. 88% osób dorosłych wskazanych, jako osoby doświadczające przemocy (2019 r. – 89,02%; 2020 r. – 87,31%; 2021 r. – 89,66%; 2022 r. – 84,80%, 2023 r. – 89,12%).

Procentowy udział dzieci do 18. roku życia bezpośrednio doświadczających przemocy wśród ogólnej liczby osób doświadczających przemocy nie wykazuje stałej zależności (2019 r. – 28,7%; 2020 r. – 34,11%; 2021 r. – 29,91%; 2022 r. – 28,57%; 2023 r. – 28,17%).

Wykres nr 8. Dzieci do 18. roku życia doświadczające przemocy domowej (Świdnica)

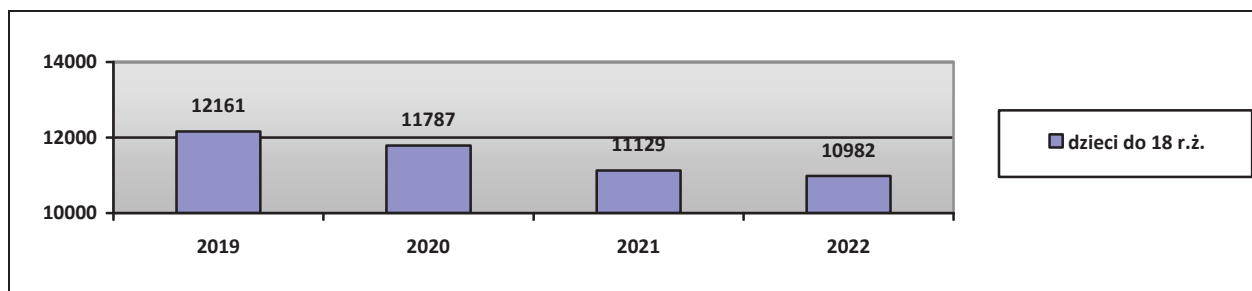
źródło: Zespół Interdyscyplinarny w Świdnicy

W 2020 r. liczba dzieci do 18. roku życia doświadczających przemocy zwiększyła się w stosunku do 2019 r. o 54,55%, w 2021 r. nastąpił spadek w stosunku do roku poprzedniego o 2,94%. W latach 2022 i 2023 odnotowano wzrost tej liczby o 1,01% w roku 2022 w stosunku do 2021 i 42 % w roku 2023 w stosunku do roku 2022.

W badanym okresie, od 2019 r. do 2023 r. liczba dzieci do 18. roku życia bezpośrednio doświadczających przemocy zwiększyła się o 115,15%.

Inaczej wyglądają statystyki ogólnopolskie zbierane przez Policję. Wskazują one na spadek liczby małoletnich ofiar przemocy domowej.

Wykres nr 9. Dzieci do 18. roku życia, co do których istnieje podejrzenie, że doznają przemocy w Polsce wg statystyk policyjnych

źródło: www.statystyka.policja.pl

W Polsce liczba osób małoletnich, co do których istnieje podejrzenie, że doznają przemocy, w latach 2019-2022 wg statystyk policyjnych maleje: w roku 2020 w stosunku do roku 2019 o 5,15%, w roku 2021 w stosunku do roku 2020 o 5,58%, w roku 2022 w stosunku do roku 2021 o 1,32%.

4. Osoby podejrzane o stosowanie przemocy domowej

W badanym okresie średnio ok. 84% osób stosujących przemoc stanowią mężczyźni (2019 r. – 88,89%; 2020 r. – 84,06%; 2021 r. – 84,32%; 2022 r. – 86,98%; 2023 r. – 78,91%). Analiza formularzy „Niebieska Karta-A” wskazuje, że w trakcie interwencji lub zgłoszenia stosowania przemocy domowej często współwystępuje stan nietrzeźwości u osoby stosującej przemoc. W przypadku kobiet wskazanych, jako osoby stosujące przemoc, odsetek nietrzeźwych kobiet w chwili uruchomienia procedury był mniejszy niż mężczyzn.

Tabela nr 5. Osoby stosujące przemoc z podziałem ze względu na płeć (Świdnica)

Płeć	2019	2020	2021	2022	2023
mężczyźni	128	211	199	274	217
kobiety	16	40	37	41	58
razem	144	251	236	315	275

źródło: Zespół Interdyscyplinarny w Świdnicy

Wśród mężczyzn najczęściej osobami stosującymi przemoc wobec dorosłego członka swojej rodziny byli mężowie lub partnerzy w wolnych związkach konkubenckich. Wśród kobiet osobami stosującymi przemoc najczęściej były matki wobec dzieci swoich lub dzieci partnera.

5. Zadania realizowane przez podmioty uczestniczące w procedurze „Niebieskie Karty”

Każda ze służb reprezentowanych w grupie diagnostyczno-pomocowej ma określone zadania do wykonania. Z osobą stosującą przemoc domową pracuje w szczególności przedstawiciel Policji, a także podejmuje działania mające na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w rodzinie, w szczególności składa systematyczne wizyty sprawdzające stan bezpieczeństwa osoby, co do której istnieje podejrzenie, że doświadcza przemocy domowej. Zadaniem pracownika socjalnego jest w szczególności praca z osobą doznającą przemocy domowej. Pracownik socjalny, policjant, a także przedstawiciel gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, ochrony zdrowia i oświaty, informują osoby doświadczające przemocy o formach i miejscach pomocy udzielanej osobom uwikłanym w przemoc, a także zapewniają dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby doświadczającej przemocy, diagnozują jej sytuację i potrzeby. Dodatkowo przedstawiciel ochrony zdrowia winien poinformować o możliwości uzyskania zaświadczenia o rodzajach i przyczynach uszkodzeń ciała w związku z użyciem przemocy w rodzinie. W razie konieczności, pracownik socjalny proponuje i ustala miejsce schronienia osobie doświadczającej przemocy. W przeciwdziałaniu przemocy domowej najważniejsze jest przerwanie przemocy i zapewnienie bezpieczeństwa osobie doznającej przemocy. Osobie, która znalazła się w trudnej sytuacji życiowej spowodowanej przemocą domową, uniemożliwiającą przebywanie ze sprawcą przemocy pod wspólnym dachem w miejscu dotychczasowego zamieszkania, zapewnia się bezpieczne schronienie w całodobowym ośrodku wsparcia, w celu ochrony przed osobą stosującą przemoc domową. Są to miejsca tymczasowego, nieodpłatnego pobytu, w których w razie konieczności udzielana jest m.in. pomoc w uzyskaniu opieki medycznej, wyżywienie, pomoc materialna.

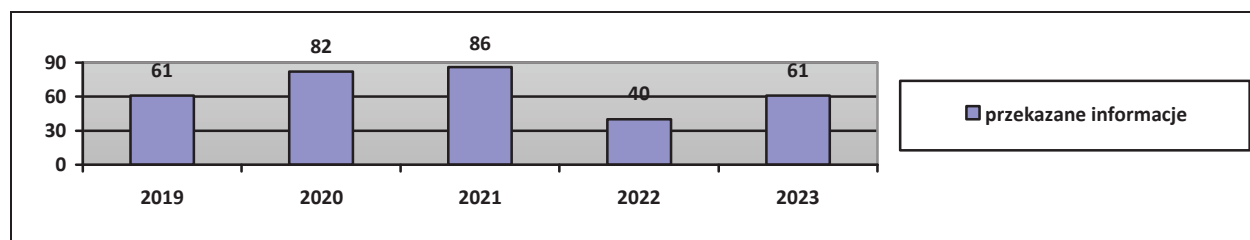
Tabela nr 6. Liczba osób, którym zapewniono schronienie (Świdnica)

placówka	2019	2020	2021	2022	2023
Hostel Fundacji Pomocy Biednym Dzieciom „Ut Unum Sint”	11	20	15	13	10
Mieszkanie interwencyjne funkcjonujące w strukturze PCPR	12	12	7	3	3
łącznie	23	32	22	16	13

źródło: Fundacja Pomocy Biednym Dzieciom „Ut Unum Sint”, PCPR w Świdnicy

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej przewiduje szereg działań kierowanych do osób, stosujących przemoc oraz do sprawców przemocy domowej, w celu zaniechania stosowania przemocy i ochrony osób doznających przemocy.

Wykres nr 10. Powiadomienie o sytuacji w rodzinie sądu rodzinnego/organów ścigania w związku z prowadzoną procedurą „Niebieskie Karty” (Świdnica)

źródło: Zespół Interdyscyplinarny w Świdnicy

Komenda Powiatowa Policji w Świdnicy realizując działania w związku z przemocą domową podejmuje działania interwencyjne i sporządza wnioski o objęcie aktem oskarżenia wobec osób stosujących przemoc domową.

Tabela nr 7. Liczba osób objętych działaniami podjętymi przez Policję (Świdnica)

rodzaj działania	2019	2020	2021	2022	2023
wypełnione formularze „Niebieska Karta-A” wszczynające procedurę	93	142	145	172	114
sporządzone wnioski do Prokuratury Rejonowej o objęcie aktem oskarżenia wobec osób stosujących przemoc domową	19	17	33	25	25

źródło: Komenda Powiatowa Policji w Świdnicy

Prokuratura Rejonowa prowadzi postępowania karne wobec sprawców przemocy domowej.

Tabela nr 8. Liczba osób objętych działaniami Prokuratury Rejonowej (Świdnica)

rodzaj działania	2019	2020	2021	2022	2023
prowadzone postępowania karne wobec sprawców przemocy domowej	210	253	235	249	213
zastosowane nieizolacyjne środki zapobiegawcze, w tym:	71	139	136	118	73
nakaz opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym	40	65	71	63	34
dozór policji połączony z zakazem kontaktowania się z osobą pokrzywdzoną	31	73	64	55	39
dozór policji pod warunkiem opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym			1		
poręczenie majątkowe		1			
zastosowany środek izolacyjny w postaci tymczasowego aresztowania	13	26	25	15	17

źródło: Prokuratura Rejonowa w Świdnicy

Sąd Rejonowy I Wydział Cywilny w Świdnicy prowadzi postępowania wobec sprawców mające na celu zobowiązanie do opuszczenia mieszkania zajmowanego wspólnie z innym członkiem rodziny, wobec którego dopuścił się przemoc domowej.

Tabela nr 9. Liczba osób objętych działaniami Sądu Rejonowego (Świdnica)

rodzaj działania	2019	2020	2021	2022	2023
zarejestrowane sprawy o zobowiązanie sprawcy przemoc domowej do opuszczenia mieszkania zajmowanego wspólnie z innym członkiem rodziny, wobec którego dopuścił się przemoc domowej	17	16	19	28	8
zobowiązanie sprawcy przemoc domowej do opuszczenia lokalu mieszkalnego	8	9	12	13	4

źródło: Sąd Rodzinny I Wydział Cywilny w Świdnicy

Osoby doświadczające przemoc domowej korzystają z poradnictwa i wsparcia instytucji publicznych zajmujących się pomocą osobom z rodzin uwikłanych w przemoc domową.

Tabela nr 10. Liczba osób korzystających z poradnictwa i wsparcia (Świdnica)

rodzaj poradnictwa	2019	2020	2021	2022	2023
psychologiczne	237	203	95	56	28
prawne	127	43	145	41	46
socjalne	164	212	273	67	142
zawodowe i rodzinne	164	123	179	7	133
medyczne	-	16	30	4	11

źródło: Zespół Interdyscyplinarny w Świdnicy

Na zlecenie Gminy Miasta Świdnicy, Dolnośląskie Centrum Leczenia Uzależnień w Czarnym Borze realizuje w Świdnicy program terapeutyczny mający na celu ograniczenie szkód zdrowotnych wynikających z używania substancji psychoaktywnych, skierowany do osób doświadczających przemoc oraz sprawców przemoc domowej. Spotkania odbywają się na terenie Poradni Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Świdnicy.

Tabela nr 11. Realizowane programy terapeutyczne (Świdnica)

rodzaj programu	2019	2020	2021	2022	2023
Poradnictwo i terapia indywidualna dla osób uwikłanych w przemoc domową i dla rodziców osób uzależnionych, w celu rozwiązywania zdiagnozowanych problemów	177 osób 44 dyżury 176 godz.	37 porad 44 dyżury 148 godz.	53 osoby 40 dyżurów 160 godz.	165 osób 36 dyżurów 144 godz.	49 osób 16 dyżurów 48 godz.
Grupowy Trening Asertywności dla osób uwikłanych w przemoc domową w zakresie poszerzenia wiedzy w za-	12 osób 2 sesje 50 godz.	7 osób 2 sesje 50 godz.	12 osób 2 sesje 50 godz.	6 osób 6 sesji 50 godz.	10 osób 3 sesje 10 godz.

PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ I OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ
W GMINIE MIASTO ŚWIDNICA NA LATA 2024-2030

kresie złości i agresji, treningu asertywnego zachowania					
Terapia grupowa dla osób doświadczających przemocy domowej w celu jej zatrzymania – grupa otwarta	6-10 osób 40 sesji 160 godz.	7-10 osób 40 sesji 160 godz.	8 osób 39 sesji 156 godz.	7 osób 37sesji 148 godz.	12 osób 15 sesji 60 godz.
Terapia grupowa dla sprawców przemocy domowej, w zakresie konstruktywnych zmian w zachowaniu w celu zatrzymania przemocy – grupa otwarta	6-9 osób 20 sesji 80 godz.	6 osób 20 sesji 80 godz.	7 osób 20 sesji 80 godz.	7 osób 20 sesji 80 godz.	7 osób 15 sesji 60 godz.
Grupa pracy nad złością, w celu poszerzenia wiedzy w zakresie złości i agresji, treningu radzenia sobie ze złością i asertywnego wyrażania złości – grupa otwarta	5-12 osób 12 sesji 48 godz.	5-7 osób 12 sesji 48 godz.	16 osób 12 sesji 48 godz.	10 osób 12 sesji 48 godz.	9 osób 6 sesji 24 godz.

źródło: Dolnośląskie Centrum Leczenia Uzależnień w Czarnym Borze

Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc domową realizuje w Świdnicy również Ośrodek Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Świdnicy.

Tabela nr 12. Realizowane programy terapeutyczne (Świdnica)

rodzaj programu	2019	2020	2021	2022	2023
program w formie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową	2 osoby	4 osoby	-	4 osoby	3 osoby
warsztaty umiejętności wychowawczych dla sprawców przemocy			7 osób	9 osób	3 osoby

źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Świdnicy

Pracownicy socjalni prowadząc rozeznanie w rodzinach będących pod opieką Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Świdnicy oraz stałą współpracę i monitorowanie wspólnych podopiecznych, w szczególności z placówkami oświatowymi, Komendą Powiatową Policji, kuratorami, realizują na bieżąco działania diagnozujące rozmiary zjawiska przemocy domowej, poprzez identyfikowanie na terenie Świdnicy osób doznających przemocy i ją stosujących.

Tabela nr 13. Rodziny objęte wsparciem pracowników socjalnych (Świdnica)

podejmowane działania diagnozujące	2019	2020	2021	2022	2023
łączna liczba rodzin objętych wsparciem	2 036	1 926	2 036	2 251	2 250
rodziny uwikłane w problemy uzależnień	444	342	360	394	406
rodziny ze zdiagnozowaną chorobą alkoholową	234	131	145	170	152
rodziny z nadzorem kuratorskim	90	91	84	82	94
powiadomienia do Sądu o potrzebie objęcia rodziny nadzorem kuratorskim z powodu zaniedbań opiekuńczo-wychowawczych	36	61	60	38	45

źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Świdnicy

Placówka oświatowa, realizując swoje ustawowe zadania, zapewnia opiekę uczniom pozostającym w trudnej sytuacji życiowej, umożliwia uczniom korzystanie z pomocy psychologiczno-pedagogicznej i specjalnych form pracy dydaktycznej. Zobowiązana jest zarówno do zapobiegania krzywdzeniu dzieci, jak też do podejmowania działań, gdy dziecko jest zagrożone przemocą, a w szczególności, kiedy zagrożenie to występuje ze strony samych rodziców. Pracownicy placówek oświatowych są jednym z organów, na których ustawodawca nałożył obowiązek inicjowania procedury „Niebieskie Karty” w każdym przypadku podejrzenia wystąpienia przemocy domowej.

Tabela nr 14. Podopieczni miejskich placówek oświatowych (Świdnica)

rodzaj działania	2019	2020	2021	2022	2023
zdiagnozowane środowiska zagrożone lub dotknięte przemocą domową, w tym:	94	70	57	79	115
w przedszkolach	33	2	3	7	13
w szkołach	61	68	54	72	102
wypełnione formularze „Niebieska Karta-A” wszczynające procedurę	4	7	4	10	19
sporządzone powiadomienia do Sądu o potrzebie wglądu w sytuację rodziny z powodu zaniedbań opiekuńczo-wychowawczych	38	33	13	19	54

źródło: przedszkola i szkoły w Świdnicy

Dzieci i młodzież z rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze objęte są opieką placówek wsparcia dziennego, które realizują zadania w formie środowiskowych świetlic socjoterapeutycznych prowadzących zajęcia popołudniowe.

Tabela nr 15. Dzieci i młodzież objęte opieką placówki wsparcia dziennego (Świdnica)

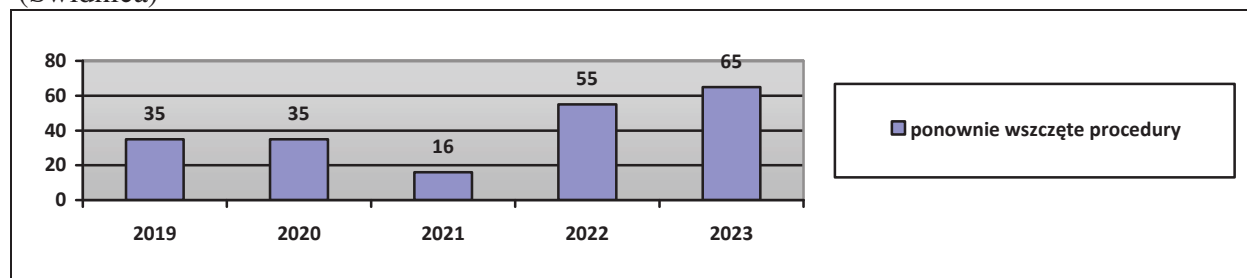
liczba dzieci	2019	2020	2021	2022	2023
korzystające z opieki placówki wsparcia dziennego, w tym:	159	152	154	181	145
ze środowisk zagrożonych i dotkniętych przemocą w rodzinie	60	26	25	15	16

źródło: Caritas Diecezji Świdnickiej, Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci Chorych „Serce”, Fundacja Pomocy Biednym Dzieciom „Ut Unum Sint”

6. Zakończone procedury „Niebieskie Karty”

Wśród wszczętych w danym roku postępowań, część dotyczy rodzin, w których już wcześniej prowadzona była procedura „Niebieskie Karty”, została zamknięta i ponownie doszło do przemocy domowej, dlatego ponownie wszczęto procedurę i wypełniono formularz „Niebieska Karta-A”.

Wykres nr 11. Liczba rodzin, w których wszczęto procedurę po uprzednio zakończonej (Świdnica)

źródło: Zespół Interdyscyplinarny w Świdnicy

Ustanie przemocy domowej i uzasadnione przypuszczenia, że zaprzestano dalszego stosowania przemocy domowej lub rozstrzygnięcie o braku zasadności podejmowania działań, to przesłanki do zakończenia procedury „Niebieskie Karty”.

Wskaźnikami „uzasadniającymi przypuszczenie o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy” najczęściej występującymi w procedurze „Niebieskie Karty” są:

- zmiana zachowania osoby stosującej przemoc, polegająca na powstrzymaniu się od zachowań agresywnych, podjęcie terapii lub udział w zajęciach korekcyjno-edukacyjnych,
- osoba doświadczająca przemocy wykazuje większą wiedzę i świadomość w zakresie doznawanej przemocy, adekwatnie reaguje w sytuacji zagrożenia i innych pojawiających się problemach,
- trwała nieobecność osoby stosującej przemoc w miejscu zamieszkania osoby doświadczającej przemocy i nie utrzymywanie kontaktu osoby stosującej z doświadczającą przemocy.

Tabela nr 16. Prowadzone i zakończone procedury „Niebieskie Karty” (Świdnica)

liczba procedur	2019	2020	2021	2022	2023
prowadzone w danym roku, w tym:	201	240	242	266	267
założone w danym roku	132	173	175	207	158
zakończony w danym roku, w tym:	132	149	172	159	162
z powodu ustania przemocy	110	108	109	102	90
z powodu bezzasadności procedury	22	41	63	57	72

źródło: Zespół Interdyscyplinarny w Świdnicy

W badanym okresie spośród zamkniętych procedur, średnio 67% zamkniętych zostało z powodu ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie (2019 r. – 83,3%; 2020 r. – 72,5%; 2021 r. – 63,4%; 2022 r. – 64,2%; 2023 r. – 55,7%). Zamknięcia z powodu rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań dotyczą sytuacji, w których karta została mylnie założona – interwencja nie dotyczyła przemocy domowej, lub w toku prowadzenia postępowania okazało się, że karta została założona w rodzinie, w której występuje konflikt oraz równowaga sił, a nie przemoc, lub jedna ze stron procedury wyjechała docelowo za granicę, lub zmarła. Także, gdy osoby, wobec których istnieje podejrzenie, że doznają przemocy domowej nie życzą sobie żadnej pomocy, odmawiają kontaktu, żądają zamknięcia procedury, nie wykazują woli współpracy, a nic nie wskazuje na to, że są to informacje przekazywane pod naciskiem innych. Zamknięcie procedury w takim przypadku nie jest stosowane, gdy w rodzinie wychowywane są dzieci.

II. Adresaci Programu

Adresatami Programu są:

- osoby doznające przemocy domowej,
- osoby stosujące przemoc domową,
- świadkowie przemocy domowej,
- mieszkańcy Gminy Miasto Świdnica,
- profesjonaliści zaangażowani w przeciwdziałanie przemocy domowej.

III. Zasoby instytucjonalne i realizatorzy

Głównym realizatorem i koordynatorem działań w ramach Programu jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Świdnicy. Obsługuje on działania podejmowane przez Zespół Interdyscyplinarny w Świdnicy, na którym spoczywa obowiązek realizacji zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz przez grupy diagnostyczno-pomocowe powoływane dla indywidualnych przypadków. Zespół tworzą przedstawiciele podmiotów działających na rzecz pomocy osobom indywidualnym, rodzinom, grupom problemowym bądź środowisku, w tym w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. Są specjalistami różnych grup zawodowych, reprezentującymi: Komendę Powiatową Policji, Straż Miejską, Prokuraturę Rejonową, kuratorską służbę sądową, Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Świdnicy, oświatę, lokalne organizacje pozarządowe, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej i Miejską Komisję ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Praca interdyscyplinarna zapewnia kompleksowość oraz większą efektywność i skuteczność działań. Każdy z podmiotów wchodzących w skład Zespołu zobowiązany jest do działania w zakresie posiadanych kompetencji i uprawnień w oparciu o posiadane zasoby personalne i finansowe, w celu skutecznego przeciwdziałania przemocy domowej. Ich sprawne współdziałanie pozwala efektywnie wykorzystywać zasoby, instrumenty i uprawnienia poszczególnych służb i instytucji. Do każdego indywidualnego przypadku powoływane są grupy diagnostyczno-pomocowe, składające się z pracowników instytucji wchodzących w skład Zespołu. Ich zadaniem jest diagnoza problemu, opracowanie i realizacja planu pomocy, monitorowanie sytuacji rodziny zagrożonej lub dotkniętej przemocą oraz dokumentowanie podejmowanych działań.

Przemoc domowa jest w polskim systemie prawnym przestępstwem ściganym z urzędu. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej, w art. 12 ust. 2, nakłada obowiązek społeczny reagowania na przemoc: *Osoby będące świadkami przemocy domowej powinny zawiadomić o tym Policję, prokuratora lub inny podmiot działający na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.*

W przypadku pracowników instytucji publicznych, takich jak szkoły, przedszkola, ochrony zdrowia, ośrodka pomocy społecznej, mamy do czynienia z bezwzględny obowiązkem powiadomienia o popełnieniu przestępstwa. Art. 12 ust. 1 ustawy brzmi: *Osoby, które w związku z wykonywaniem swoich obowiązków służbowych lub zawodowych powzięły podejrzenie o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy domowej, niezwłocznie zawiadamiają o tym Policję lub prokuratora.*

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”. Jest to procedura interwencyjno-pomocowa, która łączy działania podejmowane przez przedstawicieli służb w sytuacji, w której dochodzi do przemocy domowej, w celu zapewnienia doraźnego bezpieczeństwa oraz działania służące zapewnieniu długofalowej, specjalistycznej pomocy m.in. psychologicznej, prawnej, terapeutycznej.

Przeciwdziałanie przemocy domowej wymaga podejmowania działań interdyscyplinarnych, co wiąże się z koniecznością współpracy pomiędzy przedstawicielami poszczególnych służb społecznych pomagających danemu środowisku. Zaangażowanie przedstawicieli różnych służb pozwala na rozpatrywanie sytuacji osoby/rodziny dotkniętej przemocą z różnych perspektyw: prawnej, psychologicznej, moralnej i społecznej. Każda z nich pozwala dostrzec inne aspekty przemocy domowej.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Świdnicy zapewnia osobom uwikłanym w problemy przemocy, wsparcie psychologiczne oraz pomoc prawną. Monitoruje również dostępność oferty pomocowej zapewnianej lokalnie przez inne podmioty. Działania w ramach interwencji kryzysowej, w tym poradnictwo i organizowanie opieki w rodzinach zastępczych i ośrodkach opiekuńczo-wychowawczych wykonuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Świdnicy. Również świdnickie szkoły zapewniają wsparcie psychologiczne uczniom, ich opiekunom i nauczycielom. Mieszkańcy Świdnicy mogą korzystać z profesjonalnej terapii realizowanej w Poradni Terapii Uzależnienia i Współzależnienia w Świdnicy, funkcjonującej w strukturach Dolnośląskiego Centrum Leczenia Uzależnień w Czarnym Borze. Schronienie i wsparcie osobom dotkniętym przemocą domową zapewnia w Świdnicy, w ramach prowadzonego hostelu, organizacja pozarządowa Fundacja Pomocy Biednym Dzieciom „Ut Unum Sint”.

Dla dzieci z rodzin, w których występują problemy opiekuńczo-wychowawcze zapewnione jest wsparcie terapeutyczno-socjalne w 3 placówkach wsparcia dziennego, które prowadzą w Świdnicy organizacje pozarządowe.

IV. Cele i działania

Tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej należy do zadań własnych gminy. Ich zakres określa art. 6 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Celem głównym Programu jest **zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej i ograniczenie skali problemu przemocy domowej**.

Główne obszary zidentyfikowane, jako wymagające intensywnych działań w ramach Programu:

- około połowy rodzin objętych w Świdnicy procedurą „Niebieskie Karty” stanowią rodziny, w których wychowują się dzieci i młodzież do 18. roku życia,
- dzieci i młodzież do 18. roku życia wśród łącznej liczby osób bezpośrednio doświadczających przemocy stanowią ponad 30%,
- średnio 88% osób dorosłych wskazanych, jako osoby bezpośrednio doświadczające przemocy stanowią kobiety, średnio 87% osób stosujących przemoc stanowią mężczyźni,
- wśród mężczyzn najczęściej osobą stosującą przemoc domową wobec dorosłego członka swojej rodziny był mąż lub partner w wolnym związku konkubenckim,
- wśród kobiet najczęściej osobą stosującą przemoc domową były matki wobec swoich dzieci lub dzieci partnera,
- w trakcie interwencji lub zgłoszenia stosowania przemocy domowej często współwystępuje stan nietrzeźwości u osoby stosującej przemoc domową,
- wzrasta liczba rodzin, w których ponownie uruchamiana jest procedura „Niebieskie Karty”,
- brak służby zdrowia, jako podmiotu uruchamiającego procedurę „Niebieskie Karty”.

Zadanie 1. Profilaktyka, diagnoza społeczna i edukacja społeczna	
działania	wskaźniki osiągnięcia założonych celów
1) opracowanie i aktualizowanie diagnozy problemu przemocy domowej na obszarze gminy, w tym ustalenie odsetka populacji rodzin zagrożonych przemocą domową	- opracowane diagnozy - opracowane raporty dotyczące monitorowania zjawiska przemocy - liczba rodzin zidentyfikowanych, jako zagrożone i dotknięte przemocą domową - liczba rodzin uwikłanych w problemy uzależnień - liczba rodzin z nadzorem kuratorskim
2) prowadzenie kampanii społecznych i edukacyjnych z zakresu profilaktyki domowej	- współudział i organizacja kampanii społecznych o zasięgu ogólnopolskim i lokalnym w zakresie tematyki przemocy domowej, w tym „Świdnica Przeciw Przemocy” - udział przedstawicieli Zespołu Interdyscyplinarnego Świdnicy w imprezach kulturalnych i oświatowych, w trakcie których realizowano edukację w zakresie tematyki przemocy domowej, - opracowane i dystrybuowane plakatów, ulotek, poradników i innych materiałów informacyjnych dotyczących profilaktyki przemocy domowej
3) współpraca z kościołami i związkami wyznaniowymi w celu wprowadzenia elementów edukacji na temat zjawiska przemocy domowej w ramach prowadzonych przez nie poradni rodzinnych i do programów nauk przedmałżeńskich	- podjęte inicjatywy
4) współpraca z organizacjami pozarządowymi w celu wprowadzenia elementów edukacji na temat przemocy domowej w ramach działania projektów prowadzonych przez organizacje pozarządowe	- podjęte inicjatywy
4) prowadzenie poradnictwa oraz działań edukacyjnych, służących wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców, w szczególności uczących metod alternatywnych wobec stosowania przemocy	- opracowane i upowszechnione materiały informacyjne - programy podnoszące umiejętności wychowawcze - liczba uczestników programów podnoszących umiejętności wychowawcze - liczba osób korzystających z poradnictwa - liczba rodzin i dzieci w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny - liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej z rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny
5) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej	- liczba zrealizowanych programów

Zadanie 2. Ochrona, pomoc i wsparcie osób doznających przemocy domowej	
działania	wskaźniki osiągnięcia założonych celów
1) tworzenie i wspieranie funkcjonowania zespołów interdyscyplinarnych i grup diagnostyczno-pomocowych	- liczba posiedzeń zespołu interdyscyplinarnego - liczba posiedzeń grup diagnostyczno-pomocowych - liczba rodzin i osób objętych pomocą grup diagnostyczno-pomocowych, z podziałem na kobiety, mężczyzn i dzieci do 18. r.ż.
2) rozbudowa sieci i poszerzenie oferty placówek wspierających i udzielających pomocy osobom doznającym przemocy domowej	- funkcjonujące i utworzone placówki świadczące pomoc dla osób dotkniętych przemocą domową - zakres i rodzaj świadczonych przez placówki usług na rzecz osób dotkniętych przemocą domową - liczba osób korzystających z oferty placówek świadczących usługi na rzecz osób dotkniętych przemocą domową - placówki wsparcia dziennego realizujące zadania w formie zajęć popołudniowych dla dzieci i młodzieży - liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach popołudniowych
3) nawiązanie, rozwijanie i wzmacnianie działalności pomiędzy instytucjami rządowymi i samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą domową	- zlecane lub wspólnie realizowane projekty - zadania publiczne miasta zlecone do realizacji organizacjom pozarządowym w trybie otwartych konkursów ofert
4) upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania pomocy	- opracowane i upowszechnione materiały informacyjne o miejscach pomocy
5) realizacja działań edukacyjnych kierowanych do osób doznających przemocy domowej w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc domową	- zajęcia edukacyjne dla osób dotkniętych przemocą domową - liczba osób uczestniczących w zajęciach - udostępnione materiały edukacyjne i publikacje
6) realizacja procedury „Niebieskie Karty”	- liczba wszczętych w danym roku procedur „Niebieskie Karty” (liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – A”) z podziałem na podmioty - liczba kontynuowanych w danym roku procedur „Niebieskie Karty” wszczętych w latach poprzedzających - liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta A” dokumentujących kolejne zdarzenia przemocy domowej - liczba osób doznających przemocy domowej objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty”
7) organizowanie dla osób doznających przemocy domowej poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego	- liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego

8) opracowanie i realizacja programów terapeutycznych i pomocy psychologicznej, pedagogicznej, prawnej, socjalnej, rodzinnej dla osób doznających przemocy domowej	- realizowane programy terapeutyczne i pomocy psychologicznej dla osób doznających przemocy domowej - liczba uczestników programów - liczba osób, które ukończyły program terapeutyczny - funkcjonujące grupy terapeutyczne i grupy wsparcia - liczba osób uczestniczących w spotkaniach grup terapeutycznych i grup wsparcia
9) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej pomocy, świadczonej przez punkty konsultacyjne	- liczba punktów konsultacyjnych - liczba osób doznających przemocy domowej, które skorzystały z różnych form pomocy w punktach konsultacyjnych
10) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w całodobowych ośrodkach wsparcia	- liczba miejsc w ośrodkach wsparcia dostępnych na terenie Świdnicy - liczba osób doznających przemocy domowej, które skorzystały z miejsc w ośrodkach wsparcia
11) tworzenie i zwiększenie zakresu działania oraz dostępności do lokalnych telefonów zaufania dla osób doznających przemocy domowej	- funkcjonujące lokalne telefony zaufania - czas dostępności telefonu
12) zapewnienie ochrony dzieciom w trybie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej	- liczba dzieci, które zostały zabezpieczone z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą domową - liczba dzieci zabezpieczonych w pieczy zastępczej
13) tworzenie warunków umożliwiających osobom doznającym przemocy domowej otrzymanie w pierwszej kolejności lokali socjalnych z zasobów Miasta	- opracowane lokalne uregulowania prawne umożliwiające pomoc osobom dotkniętym przemocą domową w uzyskaniu mieszkania - liczba lokali socjalnych przyznanych osobom doznającym przemocy domowej w pierwszej kolejności - liczba rodzin i osób w tych rodzinach, które otrzymały lokal mieszkalny z zasobów Miasta
14) badanie skuteczności pomocy udzielanej osobom doznającym przemocy domowej	- liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” - liczba ponownie wszczętych procedur „Niebieskie Karty” w rodzinach, w których procedura była wcześniej prowadzona i została zakończona - opracowane raporty i analizy czynników sprzyjających i utrudniających skuteczną pomoc osobom doznającym przemocy domowej
Zadanie 3. Oddziaływania na osoby stosujące przemoc domową	
działania	wskaźniki osiągnięcia założonych celów
1) rozpowszechnianie informacji o ofercie dla osób stosujących przemoc domową	- formy przekazu - opracowane i dystrybuowane informacje o miejscach pomocy
2) stosowanie procedury „Niebieskie Karty”	- liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta-A” przez poszczególne podmioty wszczynające procedurę - liczba kolejnych formularzy „Niebieska Karta-A” wypełnionych w rodzinach, w których prowadzona jest procedura

	- liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” - liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta-C” - liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta-D” - liczba zakończonych procedur w wyniku braku zasadności - liczba zakończonych procedur w wyniku ustania przemocy domowej oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy
3) współdziałanie pomiędzy służbami w zakresie monitorowania zachowań osób stosujących przemoc domową	- liczba sporządzonych doniesień do prokuratury - liczba i rodzaj działań zapobiegawczych prokuratury wobec sprawców przemocy domowej - liczba osób, zobowiązanych do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia - liczba osób, którym wydano zakaz zbliżania się do osoby i jego bezpośredniego otoczenia - liczba wniosków prokuratora do sądu o zarządzenie wykonania kary pozbawienia wolności albo o odwołanie warunkowego zwolnienia wobec skazanego w związku ze stosowaniem przemocy domowej - liczba złożonych wniosków o eksmisję, w trybie art. 11a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej - liczba i rodzaj działań zapobiegawczych sądu wobec sprawców przemocy domowej - powiadomienia sądu o potrzebie objęcia nadzorem kuratorskim - liczba wniosków kuratorów sądowych do sądu o zarządzenie wykonania warunkowo zawieszzonej kary pozbawienia wolności albo o odwołanie warunkowego zwolnienia, na podstawie art.12d ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej - liczba i rodzaj działań interwencyjnych Komendy Powiatowej Policji wobec sprawców przemocy domowej - złożone wnioski do Miejskiej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
4) współpraca w zakresie realizacji programów edukacyjnych oraz wspierających dla osób stosujących przemoc domową, które ukończyły program korekcyjno - edukacyjny lub psychologiczno - terapeutyczny	- liczba realizowanych programów - liczba uczestników programów - liczba osób, które ukończyły program
Zadanie 4. Podnoszenie kompetencji, rozwijanie i doskonalenie umiejętności służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej	
działania	wskaźniki osiągnięcia założonych celów
1) podnoszenie poziomu wiedzy i doskonalenie umiejętności osób pracujących i ustawowo zobowiązanych	- organizacja i udział w szkoleniach, konferencjach i innych działaniach doskonalących umiejętności osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy

do prowadzenia działań w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej	domowej - liczba uczestników szkoleń, konferencji i innych działań doskonalących umiejętności osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej - liczba i rodzaj przekazanych materiałów edukacyjnych
2) opracowanie diagnoz potrzeb szkoleniowych członków zespołów interdyscyplinarnych oraz grup diagnostyczno-pomocowych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej	- liczba diagnoz potrzeb szkoleniowych - liczba uczestników szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej
3) wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą domową i z osobami stosującymi przemoc	- opracowane materiały instruktażowe, zalecenia i procedury - stosowane formy wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą domową i z osobami stosującymi przemoc - liczba osób korzystających z form poradnictwa i wsparcia - formy służące zapewnieniu bezpieczeństwa osób bezpośrednio pracujących z osobami agresywnymi

V. Harmonogram realizacji działań

Działania przewidziane w Programie realizowane będą przez cały okres jego trwania. Procedury związane z udzieleniem zamówień publicznych i przeprowadzeniem otwartych konkursów ofert na zlecenie realizacji zadań organizacjom pozarządowym oraz zawarcie umów z realizatorami poszczególnych form odbywać się będzie w I kwartale każdego roku oraz w razie potrzeby w innym terminie. Działania diagnozujące problem przemocy domowej na obszarze gminy, w tym ustalenie odsetka populacji rodzin zagrożonych przemocą domową odbywać się będzie w I kwartale każdego roku w ramach sporządzania sprawozdawczości w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej oraz na bieżąco w ramach pracy grup diagnostyczno-pomocowych Zespołu Interdyscyplinarnego.

VI. Finansowanie Programu

Finansowanie Programu odbywać się będzie w ramach środków budżetu Gminy Miasta Świdnicy, dotacji oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

VII. Monitorowanie Programu

Monitorowanie Programu odbywać się będzie w oparciu o sprawozdawczość podmiotów uczestniczących w realizacji zadań, która przekazywana będzie Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Świdnicy. Po przeanalizowaniu danych oraz wypracowaniu wniosków do realizacji przez Zespół Interdyscyplinarny, Prezydent Miasta Świdnicy do 31 marca każdego roku przedłoży Radzie Miejskiej w Świdnicy sprawozdanie z realizacji Programu.

Program kierowany jest do wszystkich mieszkańców Świdnicy, a adresatami poszczególnych działań są grupy odbiorców, dla których dostosowywany jest charakter tych działań, w zależności od potrzeb.